ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ. Հարությունյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 1

«28» օգոստոսի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-140 Հռոմեական իրավունքի պատմություն

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 042101.00.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 042101.01.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ իրավագիտության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ առկա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ
հեռակա ____________________

Դասախոս(ներ)՝ Արամայիս Կոխլիկյան
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ koxlikyan76@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները ....
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների ....
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը ....
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները ....
8. Դասավանդման մեթոդներ.. ...
9. Ուսումնառության մեթոդները ....
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը ....
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....................
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.. ...
    12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ ...
    12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.. ...
    12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ... ...
    12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ ....
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում..................... ...
14. Գնահատում... ...
    14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում....................................... ...
    14.2. Հարցաշար.. ...
    14.3. Գնահատման չափանիշներ.. ...
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.. ...

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Հռոմեական իրավունքի պատմության» դասընթացը կարևորվում է իրավաբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 042101.01.6, իրավագիտություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում: Դասընթացը նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը, ուսումնական գործընթացը ուսումնամեթոդական նյութերով, նորարարական մեթոդներով ապահովմանը:

Դասընթացում համակարգված լուսաբանվում են հռոմեական մասնավոր իրավունքի հիմնական հասկացություններն ու ինստիտուտները, որոնք ժամանակակից քաղաքացիական ու քրեական իրավունքի տեսական հիմքերն են հանդիսանում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Հին Հռոմի իրավական մտքի և պետության ծագման ու զարգացման պատմության հիմնահարցերին, նպաստել նրանց մասնագիտական իրավագիտակցության և աշխարհայացքի ձևավորմանը, քանի որ իրավական մտքի պատմության իմացությունը հիմք է նախապատրաստում ժամանակակից իրավահամակարգը ուսումնասիրելու համար: Մասնավորապես առաջադրված են հետևյալ նպատակները.

- Հին Հռոմի իրավական մտքի և պետության ծագման և զարգացման օրինաչափություննների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Անտիկ Հռոմի պետաիրավական օրինաչափությունների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- պետաիրավական գործընթացները համեմատելու և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- տարբեր իրավիճակներում օբյեկտիվ իրականությունը իրավաբանորեն վերլուծելու կարողությունների ձևավորում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են. իրավաբանական մյուս գիտությունների հետ համատեղ ուսանողի մոտ ձևավորել մասնագիտական իրավագիտակցություն և իրավաբանական կուլտուրա: Ըստ այդմ.

- Ներկայացնել պետության և իրավունքի ծագման ու զարգացման տեսագործնական հիմքերը Հին Հռոմում:
- Վերհանել և բացատրել հռոմեական պետության և իրավունքի պատմության օրինաչափությունները:
- ՈՒսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքներն ամրապնդել գործնական իրավիճակային խնդիրներ առաջադրելով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել պետաիրավական հիմնահարցերի ձևակերպումներ ու հետազոտություններ և ըստ արդյունքների կատարել եզրահանգումներ:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել պետության և իրավունքի ծագման ու զարգացման առանձնահատկությունները Հին Հռոմում պետության և իրավունքի համընդհանուր պատմության համատեքստում:

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները**

«Հռոմեական իրավունքի պատմության» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 042101.00.6 «իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Պետության և իրավունքի տեսություն», «Հայաստանի պետության և իրավունքի պատմություն», «Արտասահմանյան երկրների պետության և իրավունքի պատմություն» դասընթացներից:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Հռոմեական իրավունքի պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1.Անտիկ Հռոմեական պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք,

2. Իրավական համակարգերիի կառուցվածքի և գործառույթների, դրանց և՛ քաղաքական ու տնտեսական համակարգերի փոխազդեցության, և՛ մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք,

3.Հռոմեական պետության և իրավունքի ընկալման հիմնական հայեցակարգերի, իրավաստեղծման, իրավաբանական տեխնիկայի և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:

4.Իրավակիրառման (մասնավորապես՝ իրավաբանական փաստերի վերլուծության, իրավաբանական որակման, իրավական նորմերի և պայմանագրերի մեկնաբանման), իրավական կոլիզիաները լուծելու կանոնների և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք,

5.Արագ կողմնորոշվել իրավական խնդիրներ (այդ թվում՝ անկանխատեսելի) լուծելիս և դրանց վերաբերյալ ներկայացնել իր փաստարկված դիրքորոշումը, այդ թվում՝ առաջ քաշելով հակափաստարկներ,

6.Անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.**

«Հռոմեական իրավունքի պատմություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական իրավաբանական գործունեության ընթացքում, իրավապահ և դատական մարմիններում ու փաստաբանական կազմակերպություններում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավական գիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/150ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	32	
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք	16	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	102	
Ընդամենը	150	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել

կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[1]՝

  - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
  - **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:

- <u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u> – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- <u>Հարցի նախապատրաստման մոդել</u> –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- <u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u> – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- <u>Աշխատանքային տետր</u> – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, թեմատիկ սեմինար, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն,
9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում,

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հռոմեական իրավունքի առարկան, մեթոդները	2				
2.	Հռոմեական իրավունքի համակարգը և զարգացման հիմնական փուլերը	2				
3.	Հռոմեական իրավունքի աղբյուրները	2	2			
4.	Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը	2	2			
5.	Հռոմեական իրավունքի համակարգումը (կոդիֆիկացիան)	2	2			
6.	Հանրային իշխանության կազմակերպման իրավական ձևերը Հին Հռոմում	4	2			
7.	Հանրապետական կարգերը Հին Հռոմում	2				
8.	Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության հիմնական գծերը	4	2			
9.	Իրավունքի պաշտպանությունը (հայցեր)	2				
10.	Քաղաքացիական դատավարության բնորոշ գծերը	2	2			
11.	Մասնավոր իրավունքի սուբյեկտները: Քաղաքացիների իրավունակությունը	2				
12.	Ընտանեկան իրավունք	2				
13.	Գույքային իրավունք	2	2			
14.	Պարտավորական իրավունք: Պարտավորությունների առանձին տեսակները	2	2			

ԸՆԴԱՄԵՆԸ	32	16			60

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Հռոմեական իրավունք, Այլյան Ն., Երևան,	2001
2.	Հռոմեական մասնավոր իրավունք, Բաբայյան Լև, Երևան,	2004
3.	Հռոմեական իրավունք, Ապիյան Ն., Սաֆարյան Գ., Երևան,	2001
4.	Римское частное право, Дождев Д.В., Москва,	1996
5.	Римское право, Бартошек М., Москва,	1986
6.	Хвостов В. М История римского права, Хвостов В. М., Москва,	1990
7.	Хрестоматия по истории Древнего Рима, Москва,	1962
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Обязательственное право в архаическом Риме, Кофанов Л., Москва,	1994
2.	Основы Римского гражданского права, Новицкий С., Москва,	1993
3.	История Рима, Т. I-IV, Моммзен Т., Москва,	1993
4.	Римское право, Косарев А.И., Москва,	1986
5.	Римское право, Омельченко О. А., Москва.	2000
6.	Румское частное право, Хутыз. М.Х., Москва	1994

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն
1.	Հռոմեական իրավունքի առարկան, մեթոդները	Հռոմեական իրավունքի պատմության առարկան և մեթոդները	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
2.	Հռոմեական իրավունքի համակարգը և զարգացման հիմնական փուլերը	Զարգացման հիմնական փուլերը, մասնավոր, հանրային իրավունքը, իրավական նորմերը	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
3.	Հռոմեական իրավունքի աղբյուրները	Սովորույթ, չգրված իրա-վունք, օրենք (Lex): 12 աղյուսակների օրենքները	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
4.	Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը	Պոնտիֆեքսները, հեղինակավոր իրավաբանները	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
5.	Հռոմեական իրավունքի համակարգումը (կոդիֆիկացիան)	Կոդիֆիկացիա, Գրիգորիանոսի օրենսգիրքը, Հուստինիանոսի ժողովածուն, Corpus juris civilis.	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
6.	Հանրային իշխանության կազմակերպման	Թագավորական շրջան, Հանրապետության, Կայսրության շրջանները:	4	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,

	իրավական ձևերը Հին Հռոմում	Սերվիոս Տուլիոսի բարեփոխումները		
7.	Հանրապետական կարգերը Հին Հռոմում	Թագավոր, մագիստրատ-ներ, կոնսուլներ,պրետոր, ցենզոր, քվեստորներ, տրիբունատ, Ժողովրդական ժողովները, Սենատը	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
8.	Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության հիմնական գծերը	Հանցագործությունների տեսակները Հին Հռոմում, պատժի տեսակները, քրեական դատավարու-թյունը	4	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
9.	Իրավունքի պաշտպանությունը (հայցեր)	Պետական դատարանի առաջացումը, Հայցերի հասկացությունը	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
10.	Քաղաքացիական դատավարության բնորոշ գծերը	Լեգիսակցիոն, ֆորմուլար, էքստրաօրդինար դատա-վարություններ	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
11	Մասնավոր իրավունքի սուբյեկտները: Քաղաքացիների իրավունակությունը	Անձի իրավունակության հասկացությունը, Կոլոններ, ստրուկներ	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
12.	Ընտանեկան իրավունք	Ագնատական և կոգնատական հարազատություն, Ամուսնությունը և որդեգ-րումը Հին Հռոմում	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
13.	Գույքային իրավունք	Սեփականատիրական իրավունք, Սերվիտուտ, գրավ	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
14.	Պարտավորական իրավունք: Պարտավորությունների առանձին տեսակները	Հասկացությունը, ծագման հիմքերը, Պայմանագիր, տեսակները, կնքումը	2	ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական

քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Հռոմեական իրավունքի աղբյուրները	Ուսումնասիրել առարկայի աղբյուրները	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
2.	Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը	Ծանոթանալ Հռոմեական հայտնի իրավաբանների գործունեությանը	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
3.	Հռոմեական իրավունքի համակարգումը (կոդիֆիկացիան)	Ծանոթանալ Հռոմեական իրավունքի համակարգմանը	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
4.	Հանրային իշխանության կազմակերպման իրավական ձևերը Հին Հռոմում	Ծանոթանալ Հին Հռոմի հանրային իշխանության կազմակերպման իրավական ձևերին	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
5.	Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության հիմնական գծերը	Ուսումնասիրել Հին Հռոմի քրեական իրավունքը և քրեական դատավարությունը	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
6.	Քաղաքացիական դատավարության բնորոշ գծերը	Մանրամասն ուսումնասիրել քաղաքացիական դատավարության բնորոշ առանձնահատկությունները	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
7.	Գույքային իրավունք	Ուսումնասիրել Հին Հռոմում գոյություն ունեցած գույքային և սեփականության իրավունքները	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,
8.	Պարտավորական իրավունք: Պարտավորությունների	Ծանոթանալ Հին Հռոմի պարտավորական իրավունքին և պարտավորությունների	2		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 4,

	առանձին տեսակները	որոշ տեսակներին			

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Իրավունքի պաշտպանությունը (հայցեր) Հին Հռոմում	Պետական դատարանի առաջացումը, Հայցերի հասկացությունը: Լեգիսակցիոն, ֆորմուլար, էքստրաօրդինար դատավարությունները:	ռեֆերատ	Մինչև կիսամյակի ավարտ		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 5,
2.	Քաղաքացիների իրավունակությունը, մասնավոր իրավունքի սուբյեկտները:	Անձի իրավունակության հասկացությունը, Կոլոներ, ստրուկներ	ռեֆերատ	Մինչև կիսամյակի ավարտ		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 5,
3.	Ընտանեկան իրավունք, որդեգրումը Հին Հռոմում:	Ազնատական և կոգնատական հարազատություն,Ամուսնությունը և որդեգրումը Հին Հռոմում	ռեֆերատ	Մինչև կիսամյակի ավարտ		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 5,
4.	Հռոմեական իրավունքի զարգացման հիմնական փուլերը:	Զարգացման հիմնական փուլերը, մասնավոր, հանրային իրավունքը, իրավական նորմերը	ռեֆերատ	Մինչև կիսամյակի ավարտ		ՊԳ1, ՊԳ 2, ՊԳ3, ԼԳ 5,

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[2]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Մասնագիտական գրականություն

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ

առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցմա համակարգում՝քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝40 միավոր):
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է բանավոր քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ քննությունների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրության երկու տեսանկյունները:
2. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրման առարկան:
3. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրության մեթոդաբանությունը:
4. Հանրային իրավունքը Հին Հռոմում:
5. Մասնավոր իրավունքը Հին Հռոմում:
6. Իրավական նորմերի սահմանազատումը ըստ բնույթի, նորմատիվ բովանդակության և գործողության ծավալի:
7. Հռոմեական իրավունքի ձևավորման ու զարգացման հիմնական փուլերը:
8. Իրավունքի աղբյուրների հասկացությունը և տեսակները:
9. Հռոմեական իրավունքի ճանաչման աղբյուրները:
10. Իրավունքի առաջացման ձևերը:
11. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը հանրապետության շրջանում:
12. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը կայսրության շրջանում:
13. Հռոմեական իրավունքի ունիֆիկացիան (ընդհանրացումը):
14. Հռոմեական իրավունքի կոդիֆիկացիան:
15. Իշխանության կազմակերպումն ու բնակչության դասային բաժանումը Հին Հռոմում թագավորության և հանրապետության ժամանակաշրջաններում:
16. Հին Հռոմը կայսրության ժամանակաշրջանում:
17. Իրավախախտման տեսակները:
18. Քրեական հետապնդումը:
19. Պատժի տեսակները:

20. Քաղաքացիական դատավարությունը Հին Հռոմում:

21. Հայցի հասկացությունը և տեսակները:

22. Պրետորական պաշտպանության հատուկ միջոցները:

23. Հռոմեական քաղաքացիների իրավական դրությունը:

24. Իրավունակությունն ու գործունակությունը հռոմեական իրավունքում:

25. Հռոմեական ընտանիքի ընդհանուր բնութագիրը:

26. Ամուսնությունը և ամուսնալուծությունը Հռոմում:

27. Որդեգրումը Հին Հռոմում:

28. Տիրապետում, նրա տեսակները:

29. Մասնավոր սեփականության իրավունքը:

30. Գրավի համակարգը:

31. Սերվիտուտային և էմֆիտեզիսային իրավունքը:

32. Պարտավորության մասին ուսմունքները:

33. Պայմանագիրը հռոմեական մասնավոր իրավունքում:

34. Բանավոր կոնտրակտներ:

35. Գրավոր կոնտրակտներ:

36. Կոնսեսուալ կոնտրակտներ:

37. Պակտ:

38. Ժառանգությունն ըստ քվիտորական իրավունքի:

39. Ժառանգությունն ըստ պրետորական իրավունքի:

40. Ժառանգությունն ըստ կտակի:

41. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակման ճանաչողական ու գործնական բնույթը:

42. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակումը դատական պրակտիկայում:

43. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակումը ռոմանոգերմանական համակարգի երկրների կողմից:

Ա) (1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

Ընդգրկված թեմաները.

1. Հռոմեական իրավունքի առարկան, մեթոդները
2. Հռոմեական իրավունքի համակարգը և զարգացման հիմնական փուլերը
3. Հռոմեական իրավունքի աղբյուրները
4. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը

5. Հռոմեական իրավունքի համակարգումը (կոդիֆիկացիան)
6. Հանրային իշխանության կազմակերպման իրավական ձևերը Հին Հռոմում
7. Հանրապետական կարգերը Հին Հռոմում

1. **Ընդգրկված հարցեր.**

1. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրության երկու տեսանկյունները:
2. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրման առարկան:
3. Հռոմեական իրավունքի ուսումնասիրության մեթոդաբանությունը:
4. Հանրային իրավունքը Հին Հռոմում:
5. Մասնավոր իրավունքը Հին Հռոմում:
6. Իրավական նորմերի սահմանազատումը ըստ բնույթի, նորմատիվ բովանդակության և գործողության ծավալի:
7. Հռոմեական իրավունքի ձևավորման ու զարգացման հիմնական փուլերը:
8. Իրավունքի աղբյուրների հասկացությունը և տեսակները:
9. Հռոմեական իրավունքի ճանաչման աղբյուրները:
10. Իրավունքի առաջացման ձևերը:
11. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը հանրապետության շրջանում:
12. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը կայսրության շրջանում:
13. Հռոմեական իրավունքի ունիֆիկացիան (ընդհանրացումը):
14. Հռոմեական իրավունքի կոդիֆիկացիան:
15. Իշխանության կազմակերպումն ու բնակչության դասային բաժանումը Հին Հռոմում թագավորության և հանրապետության ժամանակաշրջաններում:

Բ) 2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի19- 20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ **Ընդգրկվող թեմաները.**

1. Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության հիմնական գծերը
2. Իրավունքի պաշտպանությունը (հայցեր)
3. Քաղաքացիական դատավարության բնորոշ գծերը
4. Մասնավոր իրավունքի սուբյեկտները: Քաղաքացիների իրավունակությունը
5. Ընտանեկան իրավունք
6. Գույքային իրավունք
7. Պարտավորական իրավունք: Պարտավորությունների առանձին տեսակները

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

16. Հին Հռոմը կայսրության ժամանակաշրջանում:
17. Իրավախախտման տեսակները:
18. Քրեական հետապնդումը:
19. Պատժի տեսակները:
20. Քաղաքացիական դատավարությունը Հին Հռոմում:
21. Հայցի հասկացությունը և տեսակները:
22. Պրետորական պաշտպանության հատուկ միջոցները:
23. Հռոմեական քաղաքացիների իրավական դրությունը:
24. Իրավունակությունն ու գործունակությունը հռոմեական իրավունքում:
25. Հռոմեական ընտանիքի ընդհանուր բնութագիրը:
26. Ամուսնությունը և ամուսնալուծությունը Հռոմում:
27. Որդեգրումը Հին Հռոմում:
28. Տիրապետում, նրա տեսակները:
29. Մասնավոր սեփականության իրավունքը:
30. Գրավի համակարգը:
31. Սերվիտուտային և էմֆիտեզիսային իրավունքը:
32. Պարավորության մասին ուսմունքները:
33. Պայմանագիրը հռոմեական մասնավոր իրավունքում:
34. Բանավոր կոնտրակտներ:
35. Գրավոր կոնտրակտներ:
36. Կոնսեսուալ կոնտրակտներ:
37. Պակտ:
38. Ժառանգությունն ըստ քվիտորական իրավունքի:
39. Ժառանգությունն ըստ պրետորական իրավունքի:
40. Ժառանգությունն ըստ կտակի:
41. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակման ճանաչողական ու գործնական բնույթը:
42. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակումը դատական պրակտիկայում:
43. Հռոմեական իրավունքի ընդօրինակումը ռոմանոգերմանական համակարգի երկրների կողմից:

14.4 Գնահատման չափանիշները.

- Տեսական գիտելիքները- 40 միավոր

- Սեմինար պարապմունքները-   20 միավոր
- Ինքնուրույն աշխատանքը-   20 միավոր
- Դասընթացին մասնակցությունը -20 միավոր

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝	**042101.00.6, Իրավագիտություն**
	/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր՝	**042101.01.6, Իրավագիտություն**
	/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/
Որակավորման աստիճան՝	**իրավագիտության բակալավր**
	/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ԷԻԿ/բ-140 Հռոմեական իրավունքի պատմություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">5 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի,1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">70</td><td>Դասախոսություն</td><td>32</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">102</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">150</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">2.1. Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Հին Հռոմի իրավական մտքի և պետությունների ծագման ուզարգացման պատմության հիմնահարցերին, նպաստել նրանց մասնագիտական իրավագիտակցության և աշխարհայացքի ձևավորմանը, քանի որ իրավական մտքի պատմության իմացությունը հիմք է նախապատրաստում ժամանակակից իրավահամակարգը ուսումնասիրելու համար: Մասնավորապես առաջադրված են հետևյալ նպատակները.

• Հին Հռոմի իրավական մտքի և պետության ծագման և զարգացման օրինաչափությունննների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:</td></tr>
</table>

	• պետության և իրավունքի օրինաչափությունների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: • պետաիրավական գործընթացները համեմատելու և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: • տարբեր իրավիճակներում օբյեկտիվ իրականությունը իրավաբանորեն վերլուծելու կարողությունների ձևավորում:
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* 1.Հռոմեական իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք, 2. Իրավական համակարգերիի կառուցվածքի և գործառույթների, դրանց և՝ քաղաքական ու տնտեսական համակարգերի փոխազդեցության, և՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք, 3.Անտիկ Հռոմի պետության և իրավունքի ընկալման հիմնական հայեցակարգերի, իրավաստեղծման, իրավաբանական տեխնիկայի և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք: *Հմտություն* 1. Իրավակիրառման (մասնավորապես՝ իրավաբանական փաստերի վերլուծության, իրավաբանական որակման, իրավական նորմերի և պայմանագրերի մեկնաբանման), իրավական կոլիզիաները լուծելու կանոնների և տեսությունների վերաբերյալ հմտություններ, 2. արագ կողմնորոշվել իրավական խնդիրներ (այդ թվում՝ անկանխատեսելի) լուծելիս և դրանց վերաբերյալ ներկայացնել

	իր փաստարկված դիրքորոշումը, այդ թվում՝ առաջ քաշելով հակափաստարկներ *Կարողունակություն* 1. անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը: 2. ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն, 3. կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները, 4. տիրապետել ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները:
Դասընթացի բովանդակությունը	1. Հռոմեական իրավունքի առարկան, մեթոդները 2. Հռոմեական իրավունքի համակարգը և զարգացման հիմնական փուլերը 3. Հռոմեական իրավունքի աղբյուրները 4. Հռոմեական իրավաբանների գործունեությունը 5. Հռոմեական իրավունքի համակարգումը (կոդիֆիկացիան) 6. Հանրային իշխանության կազմակերպման իրավական ձևերը Հին Հռոմում 7. Հանրապետական կարգերը Հին Հռոմում 8. Քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության հիմնական գծերը 9. Իրավունքի պաշտպանությունը (հայցեր) 10. Քաղաքացիական դատավարության բնորոշ գծերը 11. Մասնավոր իրավունքի սուբյեկտները: Քաղաքացիների իրավունակությունը 12. Ընտանեկան իրավունք 13. Գույքային իրավունք 14. Պարտավորական իրավունք: Պարտավորությունների առանձին տեսակները

Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապատասխան: https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Հռոմեական իրավունք, Ապյան Ն., Երևան, 2001 2. Հռոմեական մասնավոր իրավունք, Բաբայան Լ և, Երևան, 2004 3. Հռոմեական իրավունք, Ապիյան Ն., Սաֆարյան Գ., Երևան, 2001 4. Римское частное право, Дождев Д.В., Москва, 1996 5. Римское право, Бартошек М., Москва, 1986 6. Хвостов В. М История римского права, Хвостов В. М., Москва, 1990 7. Хрестоматия по истории Древнего Рима, Москва, 1962 Լրացուցիչ- 1. Обязательственное право в архаическом Риме, Кофанов Л., Москва, 1994 2. Основы Римского гражданского права, Новицкий С., Москва, 1993 3. История Рима, Т. I-IV, Моммзен Т., Москва, 1993 4. Римское право, Косарев А.И., Москва, 1986 5. Римское право, Омельченко О. А., Москва, 2000 6. Румское частное право, Хутыз. М.Х., Москва1994